

Spis treści

Wstęp	17
Część pierwsza	
PODSTAWOWE ZASADY INTEGRACJI	23
Rozdział I. Pojęcie i istota integracji europejskiej	25
1. Czym jest integracja europejska?	25
Starożytność	26
Chrześcijaństwo	27
Czasy nowożytne i współczesne	27
2. Definicja integracji europejskiej	29
3. Przesłanki integracji europejskiej	29
Przesłanki bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego	30
Przesłanki ekonomiczne	30
4. Motywy integracji europejskiej	31
5. Warunki integracji europejskiej	33
6. Uwagi końcowe	34
Pytania kontrolne	35
Literatura zalecana	35
Rozdział II. Ekonomiczne uwarunkowania integracji europejskiej	36
1. Przesłanki ekonomiczne integracji europejskiej	36
2. Integracja regionalna a międzynarodowa współzależność	38
3. Integracja międzynarodowa a gospodarka światowa — procesy dostosowawcze	39
4. Integracja regionalna a mocarstwa globalne w gospodarce światowej	41
5. Integracja regionalna a wyzwania rozwojowe gospodarki światowej	43
6. Integracja regionalna a korporacje międzynarodowe i nowe technologie w gospodarce światowej	45

7. Uwagi końcowe	49
Pytania kontrolne	51
Literatura zalecana	51
Rozdział III. Suwerenność w integracji europejskiej	52
1. Koncepcje suwerenności a przesłanki integracji europejskiej	52
2. Suwerenność a bezpieczeństwo w integracji europejskiej	54
3. Suwerenność osoby, narodu czy państwa w integracji europejskiej	58
4. Ekonomiczne uwarunkowania suwerenności w integracji europejskiej	63
5. Uwagi końcowe	66
Pytania kontrolne	68
Literatura zalecana	68
 Część druga	
SYSTEM PODMIOTOWY INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ	71
 Rozdział IV. Europejska Wspólnota Węgla i Stali	73
1. Geneza EWWiS	73
2. Członkostwo i podstawa prawna EWWiS	74
3. System instytucjonalny EWWiS	75
4. Cele i zadania EWWiS	77
5. Główne efekty działalności EWWiS	78
6. Następstwa wygaśnięcia Traktatu ustanawiającego EWWiS	80
7. Uwagi końcowe	82
Pytania kontrolne	83
Literatura zalecana	83
 Rozdział V. Europejska Wspólnota Energii Atomowej	84
1. Geneza Euratomu	84
2. Członkostwo i instytucje Euratomu	85
3. Zadania Euratomu	86
4. Główne efekty działalności Euratomu	87
5. Uwagi końcowe	90
Pytania kontrolne	91
Literatura zalecana	91
 Rozdział VI. Wspólnota Europejska	92
1. Podstawy prawne Wspólnoty Europejskiej	92
Źródła prawa wspólnotowego	92
Podstawowe kategorie aktów prawnych	94
2. Członkostwo we Wspólnocie Europejskiej	95
Rodzaje członkostwa w organizacji międzynarodowej	95
Członkostwo zwyczajne we Wspólnocie	96
Członkostwo stowarzyszone we Wspólnocie	97

3. Organy Wspólnoty Europejskiej	97
Parlament Europejski	98
Rada	101
Komisja	103
Trybunał Sprawiedliwości	104
Trybunał Obrachunkowy	106
Rada Europejska	106
4. Traktat o Unii Europejskiej	107
Od EWG do Wspólnoty Europejskiej	107
Unia gospodarcza i walutowa	108
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	108
Wspólna polityka w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych	109
5. Wspólnota Europejska a Unia Europejska	109
6. Uwagi końcowe	111
Pytania kontrolne	112
Literatura zalecana	112
Rozdział VII. Wspólnoty Europejskie a układy o stowarzyszeniu	114
1. Układy o stowarzyszeniu jako narzędzie polityki zagranicznej Wspólnot	114
2. Podstawy prawne umów o stowarzyszeniu	116
3. Konstrukcja umów o stowarzyszeniu	117
Umowa z Grecją jako przykład stowarzyszenia „starej generacji”	118
Układy Europejskie jako przykład stowarzyszenia „nowej generacji”	121
4. Polityka stowarzyszeniowa Wspólnot	125
Państwa pozaeuropejskie	125
Państwa EFTA	126
Państwa Europy Środkowej i Wschodniej	127
Państwa basenu Morza Śródziemnego	127
Państwa bałkańskie	129
5. Uwagi końcowe	130
Pytania kontrolne	131
Literatura zalecana	131
Rozdział VIII. Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu	132
1. Geneza powstania EFTA	132
2. Podstawy prawne	133
3. Cele i zasady realizacji	134
4. Organy EFTA	135
5. Ekonomiczne skutki utworzenia strefy wolnego handlu — interpretacja teoretyczna	137
6. Praktyczne efekty utworzenia EFTA	140
7. Rozwój powiązań instytucjonalnych i handlowych EFTA ze Wspólnotami Europejskimi	142
8. Nowelizacja konwencji sztokholmskiej	146
9. Stosunki EFTA z państwami trzecimi	147

10. Uwagi końcowe	148
Pytania kontrolne	150
Literatura zalecana	150

Rozdział IX. Europejski Obszar Gospodarczy 151

1. Geneza Europejskiego Obszaru Gospodarczego	151
2. Cel, zakres i podstawy traktatowe Europejskiego Obszaru Gospodarczego	153
3. „Cztery wolności” jednolitego rynku EOG	154
Swoboda przepływu towarów	154
Swoboda przepływu osób	155
Swoboda przepływu kapitału	156
Swoboda świadczenia usług	157
4. System ochrony konkurencji	157
5. Współpraca w zakresie programów horyzontalnych i oskrzydlaających	159
6. Struktura instytucjonalna EOG	159
7. Redystrybucja finansowa w obrębie EOG	161
8. Uwagi końcowe	162
Pytania kontrolne	162
Literatura zalecana	163

Część trzecia

SYSTEM GOSPODARCZY I SPOŁECZNY WSPÓLNOT 165

Rozdział X. Rynek wewnętrzny 167

1. Rynek towarów	167
Podstawy traktatowe i utworzenie unii celnej	167
Usuwanie barier na rynku wewnętrznym	170
2. Rynek usług	175
Specyfika	175
Podstawy prawne	176
Usługi finansowe	177
3. Rynek kapitału	178
Kapitał finansowy	179
Inwestycje bezpośrednie	181
Kapitał wiedzy	181
4. Rynek pracy	183
Podstawy traktatowe	184
Uznawanie kwalifikacji	185
Porozumienie z Schengen	187
5. Uwagi końcowe	188
Pytania kontrolne	190
Literatura zalecana	190

Rozdział XI. Polityka handlowa	191
1. Cel, zakres i podstawy traktatowe wspólnej polityki handlowej	191
2. Wspólna zewnętrzna taryfa celna jako główny instrument polityki handlowej	194
3. Inne instrumenty polityki handlowej odnoszące się do importu	196
Środki nadzoru i ochrony przed nadmiernym importem	197
Środki antydumpingowe i antysubwencyjne	199
4. Wspólne zasady polityki handlowej wobec eksportu	202
5. Przeciwdziałanie barierom w handlu ustanawianym przez kraje trzecie	204
6. Uwagi końcowe	206
Pytania kontrolne	207
Literatura zalecana	207
Rozdział XII. Polityka konkurencji	208
1. Cel, zakres i podstawy traktatowe polityki ochrony konkurencji	208
2. Zasady konkurencji odnoszące się do porozumień między przedsiębiorstwami	210
3. Polityka wobec przedsiębiorstw nadużywających pozycji dominującej	214
4. Kontrola koncentracji przedsiębiorstw	215
5. Zasady konkurencji odnoszące się do pomocy publicznej dla przedsiębiorstw	219
6. Uwagi końcowe	222
Pytania kontrolne	223
Literatura zalecana	224
Rozdział XIII. Polityka regionalna (strukturalna)	225
1. Pojęcie i przesłanki polityki regionalnej	225
2. Ewolucja polityki regionalnej (strukturalnej) Wspólnoty Europejskiej	227
Początki wspólnotowej polityki regionalnej	228
Uformowanie się autonomicznej polityki regionalnej / strukturalnej w konsekwencji Jednolitego Aktu Europejskiego i reformy funduszy strukturalnych	230
Polityka strukturalna po traktacie z Maastricht	233
3. Polityka strukturalna Wspólnoty Europejskiej w wersji Agendy 2000	236
4. Uwagi końcowe	240
Pytania kontrolne	240
Literatura zalecana	241
Rozdział XIV. Polityka rolna	242
1. Podstawowe cechy ustroju rolnego w krajach Wspólnoty Europejskiej	242
2. Finanse wspólnej polityki rolnej	243
3. Interwencjonizm rynkowy	246
4. Polityka strukturalna realizowana w ramach WPR	251
5. Reforma WPR w latach dziewięćdziesiątych XX w.	255

6. Uwagi końcowe	257
Pytania kontrolne	258
Literatura zalecana	258
Rozdział XV. Polityka transportowa	259
1. Cele i zasady wspólnej polityki transportowej	259
2. Ewolucja wspólnej polityki transportowej	260
3. Regulacja rynków usług transportowych	262
Transport samochodowy	263
Transport kolejowy	265
Transport wodny śródlądowy	266
Transport morski	267
Transport lotniczy	268
4. Polityka rozwoju infrastruktury transportowej	269
5. Uwagi końcowe	271
Pytania kontrolne	272
Literatura zalecana	272
Rozdział XVI. Polityka ochrony środowiska	273
1. Geneza polityki ekologicznej Wspólnoty Europejskiej	273
2. Polityka ochrony środowiska — cele, zasady i zadania	276
3. Polityka ekologiczna Wspólnoty po wejściu w życie Traktatu o Unii Europejskiej	278
4. Kierunki polityki ekologicznej Wspólnoty w pierwszej dekadzie XXI w.	281
5. Uwagi końcowe	284
Pytania kontrolne	285
Literatura zalecana	285
Rozdział XVII. Zatrudnienie, polityka społeczna, kształcenie zawodowe i młodzież	286
1. Zatrudnienie	286
Podstawowe dokumenty Wspólnoty Europejskiej dotyczące zatrudnienia	286
Polityka zatrudnienia i ograniczania bezrobocia w krajach Wspólnoty Europejskiej i w Polsce	288
2. Polityka społeczna	291
Zasady polityki społecznej w świetle wymogów Wspólnoty Europejskiej	291
System zabezpieczenia społecznego we Wspólnocie Europejskiej	295
3. Kształcenie zawodowe i młodzież	298
Wymogi systemu kształcenia zawodowego w świetle dokumentów Wspólnoty Europejskiej	298
Sytuacja młodzieży na rynku pracy w krajach Wspólnoty Europejskiej i w Polsce	301
4. Uwagi końcowe	303
Pytania kontrolne	304
Literatura zalecana	304

Część czwarta**SYSTEM WALUTOWY WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ 305****Rozdział XVIII. Integracja walutowa do traktatu z Maastricht 307**

1. Integracja walutowa — definicje, przesłanki 307
2. Założenia teorii optymalnego obszaru walutowego 310
3. Koncepcje unii walutowej 313
4. Doświadczenia integracji walutowej 317
 - Plan Wernera 317
 - Europejski System Walutowy 320
5. Uwagi końcowe 323
 - Pytania kontrolne 324
 - Literatura zalecana 324

Rozdział XIX. Tworzenie i funkcjonowanie unii walutowej 325

1. Założenia traktatu z Maastricht 325
2. Realizacja UGiW 328
3. Polityka kursowa Wspólnoty — ERM II 333
4. Uwagi końcowe 335
 - Pytania kontrolne 336
 - Literatura zalecana 336

Rozdział XX. Europejski System Banków Centralnych 337

1. Cel i założenia ESBC 337
2. Struktura organizacyjna ESBC 339
3. Europejski Bank Centralny 344
4. Kierunki zmian w ESBC 350
5. Uwagi końcowe 351
 - Pytania kontrolne 351
 - Literatura zalecana 352

Część piąta**WSPÓŁPRACA POLITYCZNA PAŃSTW W UNII EUROPEJSKIEJ . . . 353****Rozdział XXI. Przesłanki i perspektywy unii politycznej
w integracji europejskiej 355**

1. Definicja i przesłanki polityczne integracji europejskiej 355
2. Stanowisko niektórych państw wobec integracji Europy 356
 - Wielka Brytania 356
 - Francja 357
 - Kraje Beneluksu 358
 - Niemcy 358
 - Włochy 359

3. Główne motywy i koncepcje integracji politycznej po II wojnie światowej	360
Federalistyczna koncepcja integracji	361
Funkcjonalistyczna koncepcja integracji	362
Konfederacyjna koncepcja integracji	363
4. Unia polityczna w integracji europejskiej w świetle Jednolitego Aktu Europejskiego	364
5. Perspektywy unii politycznej w integracji europejskiej w świetle Traktatu o Unii Europejskiej	366
6. Uwagi końcowe	367
Pytania kontrolne	368
Literatura zalecana	368

Rozdział XXII. Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

w integracji europejskiej	369
1. Pojęcie i cele wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	369
2. Organy wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	370
Organy działające na zasadzie zapożyczenia	371
Organy <i>sui generis</i> wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	372
3. Sposoby działania w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	374
Zasady i ogólne wytyczne	374
Wspólne strategie	374
Wspólne działania	374
Wspólne stanowiska	375
4. Zawieranie umów w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	375
5. Nowy wymiar bezpieczeństwa i obrony	377
Ustanowienie wspólnej polityki obronnej i wspólnej obrony	377
Europejski system opanowywania kryzysów	377
Unia Zachodnioeuropejska a Unia Europejska	378
6. Rozwój wspólnej europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony	378
7. Uwagi końcowe	381
Pytania kontrolne	382
Literatura zalecana	382

Rozdział XXIII. Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne

w integracji europejskiej	383
1. Początki współpracy europejskiej	383
2. Układy z Schengen i ich wpływ na współpracę w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych	384
Pierwsze porozumienie z Schengen	384
Drugie porozumienie z Schengen	385
3. Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne w założeniach Traktatu o Unii Europejskiej	387

4. Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne w realizacji Traktatu o Unii Europejskiej	389
5. Wymiar sprawiedliwości i spraw wewnętrznych w traktacie amsterdamskim	391
6. Postanowienia Rady Europejskiej w Tampere	393
7. Uwagi końcowe	395
Pytania kontrolne	397
Literatura zalecana	397

Część szósta

SUBREGIONALNE OBSZARY INTEGRACJI	399
---	------------

Rozdział XXIV. Integracja ekonomiczna Beneluksu	401
--	------------

1. Geneza Unii Ekonomicznej Beneluksu	401
2. Cele, zadania i instytucje Unii Ekonomicznej Beneluksu	402
3. Dorobek Unii Ekonomicznej Beneluksu a integracja we Wspólnocie Europejskiej	404
4. Beneluks a zasada elastyczności w integracji europejskiej	405
5. Uwagi końcowe	408
Pytania kontrolne	409
Literatura zalecana	410

Rozdział XXV. Integracja skandynawska	411
--	------------

1. Geneza współpracy i integracji skandynawskiej	411
2. Rada Nordycka	413
Geneza powstania	413
Zadania Rady	413
Organy Rady	415
Działalność Rady	417
3. Nordycka Rada Ministrów	420
Geneza powstania	420
Cele i zadania Rady	420
Organy Rady	421
Działalność Rady	422
4. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	424
5. Współpraca z regionami przyległymi	425
6. Uwagi końcowe	426
Pytania kontrolne	426
Literatura zalecana	427

Rozdział XXVI. Integracja środkowoeuropejska	428
---	------------

1. Uwarunkowania integracji w Europie Środkowej	428
2. Inicjatywa Środkowoeuropejska	430
3. Grupa Wyszehradzka	432

4. Środkowoeuropejska Umowa o Wolnym Handlu — CEFTA	434
5. Uwagi końcowe	439
Pytania kontrolne	440
Literatura zalecana	440
Rozdział XXVII. Integracja bałtycka i czarnomorska	441
1. Ogólna charakterystyka ekonomiczna regionu Morza Bałtyckiego . . .	441
2. Rada Państw Morza Bałtyckiego	443
Utworzenie Rady	443
Struktura Rady	443
Geneza i działalność Rady	444
Polska i RPMB	445
Perspektywy współpracy	445
3. Rada Bałtycka	446
Organy Rady Bałtyckiej	446
Geneza Rady Bałtyckiej	447
Działalność Rady Bałtyckiej	448
Perspektywy Rady Bałtyckiej	450
4. Współpraca Ekonomiczna Państw Morza Czarnego	450
Instytucje i formy działania BSEC	451
Geneza i działalność BSEC	452
Wizja przyszłości BSEC	453
5. Uwagi końcowe	454
Pytania kontrolne	455
Literatura zalecana	455
Rozdział XXVIII. Integracja sąsiedzka. Znaczenie euroregionów	457
1. Istota, przesłanki i znaczenie integracji sąsiedzkiej	457
2. Integracja sąsiedzka a integracja regionalna	458
3. Modelowa interpretacja integracji sąsiedzkiej	460
4. Integracja przygraniczna krajów sąsiadujących ze sobą	463
5. Euroregiony — przesłanki tworzenia, istota, znaczenie	465
Czym są euroregiony?	465
Przesłanki tworzenia — znaczenie	466
6. Modelowa interpretacja współpracy euroregionalnej	468
7. Euroregiony a integracja sąsiedzka	469
8. Euroregiony a polityka regionalna	471
9. Uwagi końcowe	473
Pytania kontrolne	473
Literatura zalecana	473

Część siódma

POLSKA NA DRODZE DO INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ 475**Rozdział XXIX. Układ Europejski i jego znaczenie dla Polski 477**

1. Geneza, cele i zakres Układu Europejskiego 477
2. Powody zawarcia Układu Europejskiego 479
3. Liberalizacja handlu towarowego 480
 - Wyroby przemysłowe 480
 - Artykuły rolne 482
 - Produkty rybołówstwa 483
 - Klauzule ochronne 483
 - Wyniki handlu Polski ze Wspólnotami a Układ Europejski 485
4. Inne obszary współpracy 488
 - Przepływy pracowników, zakładanie przedsiębiorstw i świadczenie usług 489
 - Płatności i przepływ kapitału 490
 - Zbliżanie przepisów prawa, reguły konkurencji i inne postanowienia dotyczące gospodarki 490
 - Współpraca gospodarcza i kulturalna 492
 - Współpraca finansowa 493
5. Uwagi końcowe 493
 - Pytania kontrolne 495
 - Literatura zalecana 495

Rozdział XXX. Warunki i perspektywy integracji Polski ze Wspólnotami Europejskimi 496

1. Warunki uczestnictwa Polski we Wspólnotach Europejskich 496
2. Punkt wyjścia 498
 - Sytuacja gospodarcza 498
 - Wymagania zawarte w *acquis communautaire* 500
 - Jakość rządzenia 502
3. Główne ustalenia traktatu akcesyjnego 503
4. Główne obszary dostosowawcze 506
 - Wspólny rynek 506
 - Polityka budżetowa 507
 - Unia gospodarcza i walutowa 509
5. Uwagi końcowe 511
 - Pytania kontrolne 513
 - Literatura zalecana 513

Indeks 515